

"Utanıram ölməyə..."

xalq artisti Qara Tağızadənin xatirəsinə...

"Züleyxa xanım, bu elə bir dərd, elə bir qismətdir ki, burda hər cür təsəlli gücsüzdür... Yalnız bir onu deyə bilərəm: Allah size səbr versin ki, bu dərdi çəkə bilərsiniz. Ancaq inanın, dostlarınız, həmkarlarınız sizi heç vaxt tək qoymayacaqlar. Çünki bu ayrılıq hamımızındır".

Ölüm həmişə insanı sarsıdır. O da ola vaxtsız ölüm...

* * *

Kiçikdən-böyüyə hamının adi radio diktoru kimi tanıdığı, sonralar baş diktor, bədii rəhbər, baş redaktor, Az.TV-nin şöbə müdiri vəzifəsinə kimi yüksəlmiş, həqiqətən böyük hörmət qazanmış Qara Tağızadənin bu təsəllisi həmkarı, iş yoldaşı Züleyxa Hacıyevaya idi... Züleyxa xanımın qızı, ciyərparəsi diktor Rəna xanımın nakam həyatından necə təsirlənmişdisə, Qara müəllim qəlbində qövr eləyən göynərtini sonralar nəzmə də çevirmişdi:

"Eşitdim ölüm xəbərini,

Allah, bu nə işdi?..

Qəfil xəbərdən içimdə

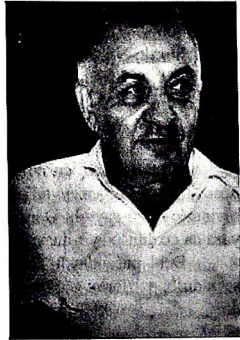
payıztek mövsüm üşüdü...

...Bir zümzümə edərdim efirqabağı...

"Yalqızam, yalqız..."

Allah sənə rəhmət eləsin,

Efirə bəxtini oxuyan qız".

Üzvü olduğu diktorlar ailəsinə bədbəxtlik üz vermişdi. Hamı için için yanırı. Amma bu yanğı dolu sözləri qələmə alarkən onun xəbəri yoxdu, heç kəsin də ağına gəlmirdi ki, çox çəkməyəcək, bu ayrılıq payından onun da ünvanına göndiriləcək. Yaxınlarına, öz doğmalarına təsəlli üçün söz də arayıb tapa bilməyəcəyik.

Hələ ki ölüm pusqudaydı... Səssiz-səmirsiz...

Hələ ki o yazırdı. Xəbərsiz-ətərsiz... "Ölmək istəmirəm elə-belə" deyirdi. Xəstə yatağında belə ölümlü özünü yaxın buraxmırdı. Böyük ümidlə yaşayırdı. Xəstəliyə qalib gələcəyinə sonsuz inamı vardı. Özünün dediyi kimi, "Gözü dolusu nəvə görməmiş" bu dünyadan köçməyə hazırlamırdı. Neçə-neçə arzu-istəyi, yarımçıq işləri... Hələ ki yazırdı:

"Utanıram ölməyə,

Neçə nəğmə oxunmamış.

Nigaranam doğmalarımın

Ömrümün köynəyi toxunmamış"

söyləyən Qara Tağızadə dəfələrlə xəstəliyə gücünü göstərmişdi. Bir il öncə martın 3-də vəziyyəti pisləşəndə də özünü toparlayıb ayağa qalxdı, sevincək evinə qayıtdı. Dərindən nəfəs alıb: "Şükür sənə, ay Allah, bu yaza da çıxdım" xeyir-duası dilindən düşmədi. Amma...

Əcəl pusqudaydı... Düz bir il sonra, bu ilin əvvəlində ölümü sevindirib, əzizlərini gözüyaşı qoydu. Yene bayramqabağı, elə martın 3-də.

* * *

Həyat qəribədir, hərə bir cür ömür sürür: özünəməxsus yaşam tərziylə, özünəxas səriştə və bacarığıyla. Oxsar talelər olduğu kimi, sən demə bir-birinə bənzər ölümlər də olurmuş. Qara müəllimin qara xəbərini eşidəndə nədənsə elə o demə nəhəng aktyor Yusif Vəliyev yadıma düşdü. O əylməz insan ölümün yaxınlaşdığını fəhmlə duymuş, hönkürtüylə qarşılamaşdı onu - o da... Novruz ərəfəsində...

Görən bu hissi, bu duyğunu yaradan hansı qüvvəydi əzizlərindən, doğmalarından ayrılıq qorxusunu, başlanacaq dərkolunmaz yolun hürküsümü, yoxsa köksündə yer tutub, illərlə özünü biruzə vermədən yaşayan arzuların yarımçıq qalacağı təəssüfümü...

Ömürlüyündən:

Görən Qara müəllim həyatla vidalaşdığı son dəqiqələrində nələri düşündü, kimləri xatırladı? Bəlkə yurdumuzun dilbər guşəsi olan Şuşa keçdi xəyalından. Axı yetkinlik çağlarını Beyləqanda yaşasa da, Şuşada dünyaya göz açmışdı. Sonralar ailəsiylə birgə ara-sıra baş da çəkmişdi oralara. Belə bir səfəli yerin ab-havası təsirsiz öte bilməzdi. Gənc Qaranın səlis danışıq tərzii, təmiz, mələhətli səsi, sözə, musiqiyə aludəçiliyidir bizi bu qənaətə gətirən...

Elə uşaqlıq arzusunun ardınca paytaxta

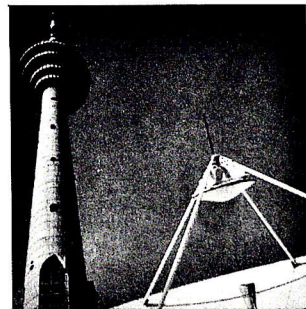
gəlib çıxan yeniyetmənin sözə aşiqliyi və vürğunluğunun göstəricisiydi ki, Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU-nun) filologiya fakültəsinə sənədlərini verib, elə həmin il də universitetə qəbul olunmuşdu.

Auditoriyada söylədiyi ayrı-ayrı şeir parçaları tələbə yoldaşları müəllimləri tərəfindən çox bəyənildirdi. II kursda oxuyarkən tələbələr arasında söz gəzir ki, Azərbaycan radiosunda diktorluq müsabiqəsi keçiriləcək.

Bu cavan oğlanın ilahi vergisindən xəbərdar olan müəllimləri ona məsləhət görürler ki, "gözəl səsin var, get sən də özünü sına".

Müsabiqədən:

Radio diktorluğu müsabiqəsinə baş diktor Aydın Qaradağlı və bədii rəhbər Ramiz Mustafayev başçılıq edirdilər. Onlardan savayı bir qarayanız kişi də varmış otaqda. Amma gənc Qara onu hələ tanımırdı. Ona oxumaq üçün nəsə bir "xəbər" verirlər. Elə yarıyacan oxumuşdu ki, otaqdan çıxmasına işarə edirlər. Yeniyetmə duruxur, otaqdan çıxmağa bir

an tərəddüd eləyir. Ürəyindən də keçir ki, belə mötəbər müsabiqəyə alayarıncıq mətn oxumaqla qəbul olar? Bunu gören Aydın Qaradağlı: "Səni təbrik eləyirəm, gedə bilərsən", deyib, onu qarşıya ötürmək istəyəndə qarayanız kişi də təbrikini bildirir. Yalnız bundan sonra yeniyetmənin ürəyinə bir tərər gəlir, rahatlıq çökmür. Sevincək özünü dostlarına çatdırır. Amma heç kəs onun sözlərinə inanmaq istəmir: "Get, get işinlə məşğul ol, bizi aldada bilməzsən. Sən həra, radio həra? Hələ heç II kursu da bitirməmişən. Kimdi səni radioya qəbul eləyən?"

Nə isə, bir həftə əfırə çıxıb, konsert proqramı aparır. Qrup yoldaşlarına da tapşırır ki, filan vaxtda radionu açıb, verilişi dinləsinlər. Elə ki radioda: "Verilişi aparırdı Qara Tağızadə" sözləri eşidilir, yalnız bundan sonra dostları ona inanırlar.

* * *

Qara Tağızadə radioya diktor olmaq həvəsiylə gəlmişdi uşaqlıq çoxşusuyla, arzusuyula. Qazanc ardınca yox. Bütün varlığıyla bu işə vurğun idi. Amma əyani şöbədə oxuduğuna görə onu narahat eləyən bir maneçiliyi də vardı. Hələ müsabiqə zamanı Aydın müəllim ona demişdi ki, nə şərait lazımdır, özümüz həll edəcəyik. Sən demə, müsabiqədəki "qarayanız kişi" sədr müavini Teymur Əliyev imiş. Söz verdikləri kimi, yeniyetmənin eyni zamanda həm ali təhsil almasına, həm də diktorluq işini davam etdirməsinə lazımi şərait yaradıldı.

Əslində Qara Tağızadənin təyinatı H.B.Zərdabi adına Gəncə Pedaqoji İnstitutuna verilmişdi. Amma Qara müəllim öz diktorluq işinə elə aludə olmuşdu ki, artıq o, paralel olaraq, həm də televiziya verilişlər aparır, kadraxası mətnlər oxuyurdu.

O vaxtkı təhsil naziri Züleyxa Hüseynova ona məsləhət gördü ki, "get, müəllimliyi elə, görəcəksən ki, sənəin xeyirinə çalışıram", deyə onu fikrindən daşındırmağa çalışdı. Xeyiri olmadı. Artıq Qara Tağızadə öz seçimini eləmişdi. Və öz işindən ayrılmağa sanki darıxır, özünə yer tapa bilmirdi. Radiodakı işinə çox bağlıydı. Bəlkə də bütün ömrü boyunca işlətdiyi sözlərdən, ifadələrdən ən əzizi elə bu idi: "Danışır Bakı". Təsədufi deyildi ki, vaxtilə bölgə qəzetlərinə radiodan dikte olunan baş məqalələr, ölkə rəhbərimizin öz tapşırığıyla məhz Qara müəllimə tapşırılmışdı.

İş burasındadır ki, Qara Tağızadə həm radio, həm də televiziyaadakı fəaliyyəti dövründə filoloji təhsilinə də arxa çevirməyib, sözə olan hörmət-izzəti, bağlılığı itirmədi. Bəlkə də çoxunun xəbəri yoxdu ki, hələ uşaqlıq arzusunun ardınca Azərbaycan radiosuna gəlib-çıxan, diktor kimi fəaliyyətə başlayan gənc Qaranın şairliyi də varmış. "Həsərət daşı" və "Kölge" adlı kitabları hələ o vaxtlar işıq üzü görüb. İlk hekayəsi 69-cu ildə "Ulduz" jurnalında dərc olunub. Bir çox şeirlərinə nəğmələr də bəstələnib və radionun qızıl fondunda öz layiqli yerini tutub. Lakin heç olmayıb ki, bir dost məclisində, ya haradasa bu barədə söz açsın.

Olduqca sadə, səmimi, dostcanlı olan Qara müəllimin bu xüsusiyyətləri ehtiyacı olanlara etdiyi yaxşılıqlarda, dara düşənlərə göstərdiyi yardımda özünü biruzə verirdi.

Deyirlər, kimin necə adam olduğunu bilmək istəyirsənsə, onunla yola çıx. Nə yaxşı ki, belə bir qismət mənim də payıma düşüb.

Təsəduf:

Qara müəllimin həyat yoldaşı Lətafət xanımla orta məktəbdə də, musiqi məktəbində də bir yerdə oxumuşuq. Buzovnadakı orta məktəblərdən birində təhsil almışdıq. Eşitdik ki, (sonralar hər ikimiz ailəlikcə şəhərə köçmüşdük) vaxtsız ölüm sinif yoldaşlarımızdan birini də cənginə aldı. Lətafət xanım hamımızla əlaqə saxlayıb, dedi ki, ay qızlar, gəlin yığışaq gedək hüüzür yerinə. Qara müəllim bizi aparar. Razılışdıq. Buzovnaya bir xeyli məsafə olsa da, Qara müəllimin səhbətçilliyi sayəsində qətiyyən darıxmıdıq.

Lətafət xanım bizi yeni rəfiqələrini bir-bir həyat yoldaşıyla tanış elədi: "Bu, Rənadir musiqiçidir, bu, Sədaqətdir memardır, Politexnik İnstitutunda dərs deyir, bu da Esmira. Qara, heç bilirsən Esmira xanım kimdir? Ağamehdinin bacısıdır. Geoloq Ağamehdinin".

Böyük qardaşımın xanımı Azərbaycan radiosunun əməkdaşı olduğundan, sən demə, Qara müəllim qardaşımı tanıyırmış. Və qardaşım haqqında danışıqları ürəyimə yağ kimi yayılırdı:

"O-o-o, Ağamehdi canlara dəyən oğlandı. Allah rəhmət eləsin! Elə gözəl kollektivimiz vardı ki radioda. İsti ailə ocağını xatırladırdı. Bayramlarımız, şadıqlarımız bir yerdə keçirdi duzlu-məzəli, maraqlı. Ağamehdiylə də bu məclislərdə tanış olmuşduq. Kimlər qaldı o illərdə, kimlər? Gör kimləri itirdik..."

O qədər səmimiydik ki. Xanımlar öz həyat yoldaşlarıyla gəlirdilər, kişilər xanımlarını gətirirdilər. Bilirsiz, mehribanlıq, səmimiyyət paklığı vardı o illərdə. O vaxt dünya çox təmizdi. Elə bil insanlar bir-birilərinə daha çox inanırdılar, daha artıq ürək yandırırtdılar..."

* * *

Etiraf

Məhz belə insanların əhatəsində yaşamış, onlardan mehribanlıq, səmimiyyət görmüş, həmin münasibətləri də birer-birer götürmüş Qara Tağızadə şeirlərindəki kədərli notların hardan qaynaqlandığı fikri mənə rahat buraxmırdı. Xoş əhvalı, söhbətçil, iki gözəl qız atası, iki şirin qız babası nəyin həsrətini, kimin xiffətini çəkirdi görən?..

"Mənim kədərsiz şeirim yoxdur" deyərdi. "Qəmsiz, kədərsiz şeir yazmaq olmaz" deyər etiraf edərdi.

Bəlkə elə o insanların yoxluğu, illər keçdikcə korşalan o münasibətlərin bir-bir yoxa çıxmasıydı... Deyişməyən bircə ailə münasibətləriydi...

* * *

"Bir gün ürəyimin səsiylə
qapın döyüləcək,
Açıb görəcəksən, yoxam..."

Lətafət xanım kövrəldi, incə səsi titrəyincə çöhrəsi boyu axan göz yaşları xatirələrimizə su çilədi: məktəb illəri apaydın yadıma düşdü. Gənclik dövründə necəydisə, eləcə də qalmışdı: mehriban, təmkinli, mələhətli və nəhayət, üzü nurlu, xanım-xatın. Sanki ötüb-keçən zalım dövrən Lətafət xanımdan heç nəyi ala bilməmişdi. Bu yalnız həyat yoldaşının səmimi münasibəti və qayğısı sayəsində ola bilərdi. Və... olmuşdu da.

Kiminsə belə bir deyimi də var ki, insan öz dəyərini yalnız öləndən sonra alır. Adı diktorluqdan başlayaraq öz mənalı həyatını qurmuş xalq artisti, ADMİU-nun professoru Qara Tağızadə, bizə belə gəlir ki, öz qədir-qiyəmətinə elə sağlığında qazanıb getdi... Ruhunu sadə olsun!..

